

Veileder om rehabilitering, habilitering, individuell plan og koordinator

Sigrunn Gjønnnes, seniorrådgiver

Nasjonale konferanse om rehabilitering og habilitering, Lillestrøm, 19.mai 2016

Overordnede prinsipper for rehabilitering, habilitering og koordinering

- Kapittel 1 og 2 om felles forståelse, definisjon, faglig tilnærming, virkeområde...

Pasient og bruker er hovedaktøren

- «...sosial, psykososial og medisinsk habilitering og rehabilitering»
 - Fysisk, kognitivt, sosialt, psykisk, psykososialt, medisinsk, sanseområde
- **§ 1 – Formål**

Tjenestene skal ytes

 1. *«ut fra et pasient- og brukerperspektiv*
 2. *i eller nærmest mulig pasientens og brukerens vante miljø*
 3. *samordnet, tverrfaglig og planmessig*
 4. *i en for pasientens og brukerens meningsfylt sammenheng».*

«Tjenestene må tilpasse sine bidrag ut fra hva pasient og bruker definerer som sine mål og sin opplevelse av helhet og sammenheng».

SOSIAL, PSYKOSOSIAL OG MEDISINSK HABILITERING OG REHABILITERING

DEN YTRE PROSESSEN – TJENESTENES BIDRAG

Tjenestenes samordnede, systematiske og målrettede innsats.

«..tidsavgrensede, planlagte prosesser med klare mål og virkemidler, hvor flere aktører samarbeider om å gi nødvendig bistand til

DEN INDRE PROSESSEN – PASIENT OG BRUKER

Pasientens/brukerens forbedrings- og mestringsprosess.

pasientens og brukerens egen innsats for å oppnå **best mulig funksjons- og mestringsevne, selvstendighet og deltakelse sosialt og i samfunnet**».

Forskrift om habilitering og rehabilitering,
individuell plan og koordinator § 3

Tjenestene skal bidra til mestring, selvstendighet og deltakelse

- Forebygging og tidlig intervensjon
- Tjenestene skal være samordnet, tverrfaglig, tverrsektorielt og planlagt
- Tjenester tilpasset alle livsfaser: Familie- og nettverksperspektiv

Tverrsektoriell innsats – ny veileder

- Veileder i samarbeid mellom helse- og omsorgssektoren og utdanningssektoren om barn og unge med habiliteringsbehov, utgitt des 2015:

– Tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid mellom barnehage/skole og helse- og omsorgssektoren

Veileder skal bidra til:

- barn og unge får nødvendig bistand av god kvalitet tilpasset den enkeltes behov
- tjenestenes roller, funksjon og ansvar tydeliggjøres
- gode samhandlingsrutiner etableres
- det skapes gode overganger mellom ulike tilbud og tjenester
- leseren får oversikt over relevante lover, forskrifter og aktuelle offentlige dokumenter

Planlagt tilbud - i samsvar med behov – «Hva er viktig for deg?»

Kap 7, 8 og 9

Tilbud i samsvar med behov – differensiert tilbud

- Generell oversikt over behov for habilitering og rehabilitering
- Kommunen skal planlegge sin habiliterings- og rehabiliteringsvirksomhet
- Differensiert tilbud i samsvar med behov til pasienter og brukere med
 - Mindre omfattende behov
 - Middels omfattende behov
 - Omfattende behov

Identifisere behov på individnivå

«Helse- og sosialpersonell må lære å stille spørsmålet:

- *Trenger denne brukeren habilitering eller rehabilitering?*

Spørsmålet må stilles ved utskrivning fra sykehus, ved konsultasjoner hos fastlegen, ved sykemelding og ved alle situasjoner der helse- og omsorgstjenesten møter brukere som har redusert funksjons- og mestringsevne».

(St.meld 26, 2014-2015, s 104)

«Kommuner og HF plikter å legge til rette for å oppdage og melde videre behov for habilitering og rehabilitering. Behov skal meldes koordinerende enhet.»

jfr forskrift om habilitering og rehabilitering... §§ 7 og 12.

Kvalitet og faglig forsvarlighet

Kapittel 3

Kriterier for kvalitet og faglig forsvarlighet

- Utgangspunktet er brukerens og pasientens helhetlige, individuelle behov og mål om best mulig funksjons- og mestringsevne
- Brukermedvirkningen er optimal og tilpasset den enkeltes forutsetninger
- Tjenesteyterne bistår pasient og bruker i å optimalisere/vinne tilbake evnen til selvstendighet og deltakelse
- Tjenesten er planlagt og målrettet

- Tjenesteyterne samarbeider både i planlegging, gjennomføring og evaluering
- Tjenester fra ulike fag og sektorer ses i sammenheng og bidrar til å realisere pasientens og brukerens mål
- Det er god samhandling mellom tjenesteyterne og pasient og bruker samt eventuelt pårørende
- Tjenestene omhandler både medisinske, sosiale og psykososiale behov, herunder kognitive og fysikalske

Styrke den habiliterings- og rehabiliteringsfaglige kompetansen

Basiskompetanse og rehabiliterings- og habiliteringsfaglig kompetanse

Basiskompetanse	Sentral supplerende kompetanse			
Ergoterapeut	Ernæringskompetanse			
Fysioterapeut	Logoped			
Lege	Synspedagog			
Psykolog	Spesialpedagog			
Sosionom	Etter- og videreutdanninger			
Sykepleier				
Vernepleier				

HABILITERINGS- OG REHABILITERINGSFAGLIG KOMPETANSE
Habiliterings- og rehabiliteringsfaglig tyngdepunkt

Læring og mestring – viktige elementer i helhetlige forløp

Lærings- og mestringstilbud i helse- og omsorgstjenesten

- Opplæring av brukere, pasienter og pårørende er sentralt i habilitering og rehabilitering
- Feltet bør knyttes tettere til habilitering og rehabilitering
- Frisklivstilbud – sentral kompetanse for endring av levevaner

Differensiert tilbud innen læring og mestring – relatert til behov

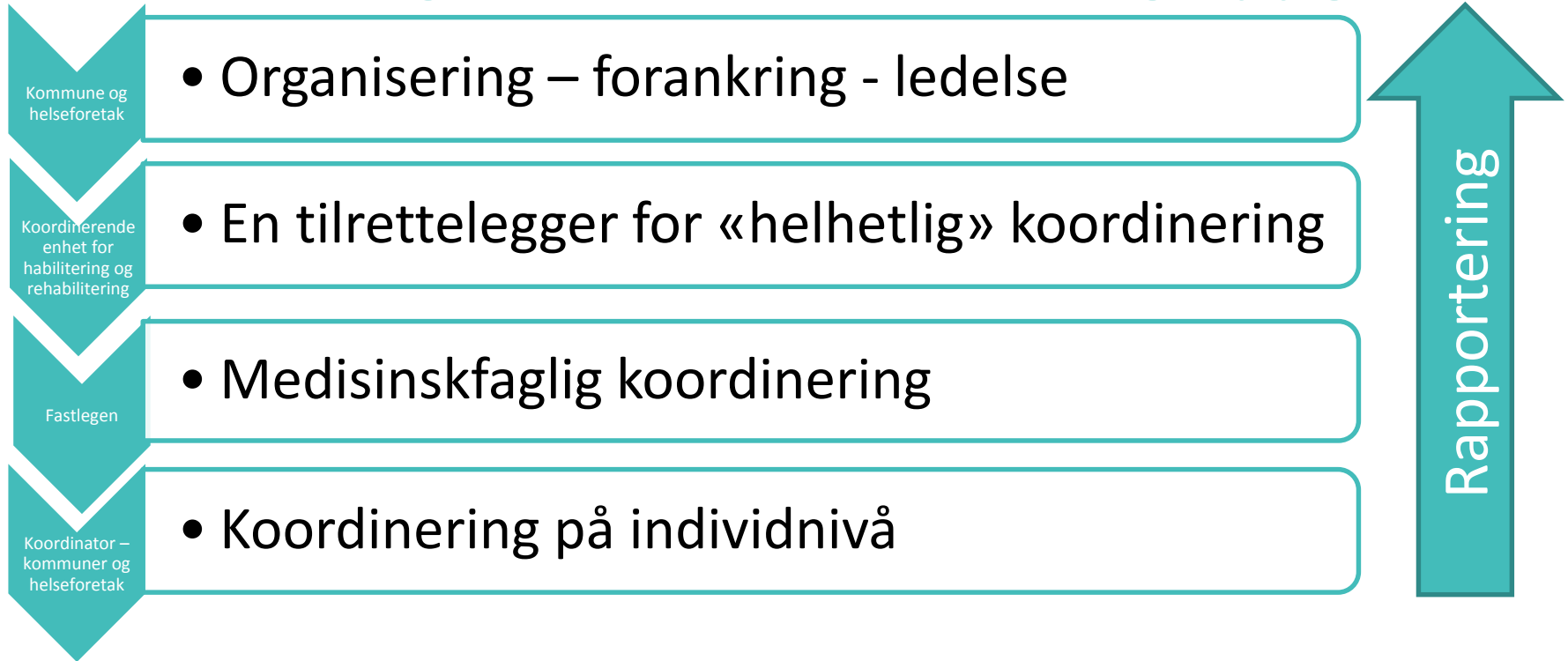
Eksempler:

- Individuell opplæring av pasienter og pårørende knyttet til medisinsk behandling og øvrig tjenesteyting
- Gruppetilbud utformet for definerte målgrupper
- Støtte til endring av levevaner – frisklivstilbud
- Likemannsarbeid
- Starthjelp – et mestringstilbud for familier
- ...

(kap 6.1)

Sterkere lederforankring for å sikre koordinerte tjenester

Koordinering – aktørenes ansvar og oppgaver

Koordinatorrollen

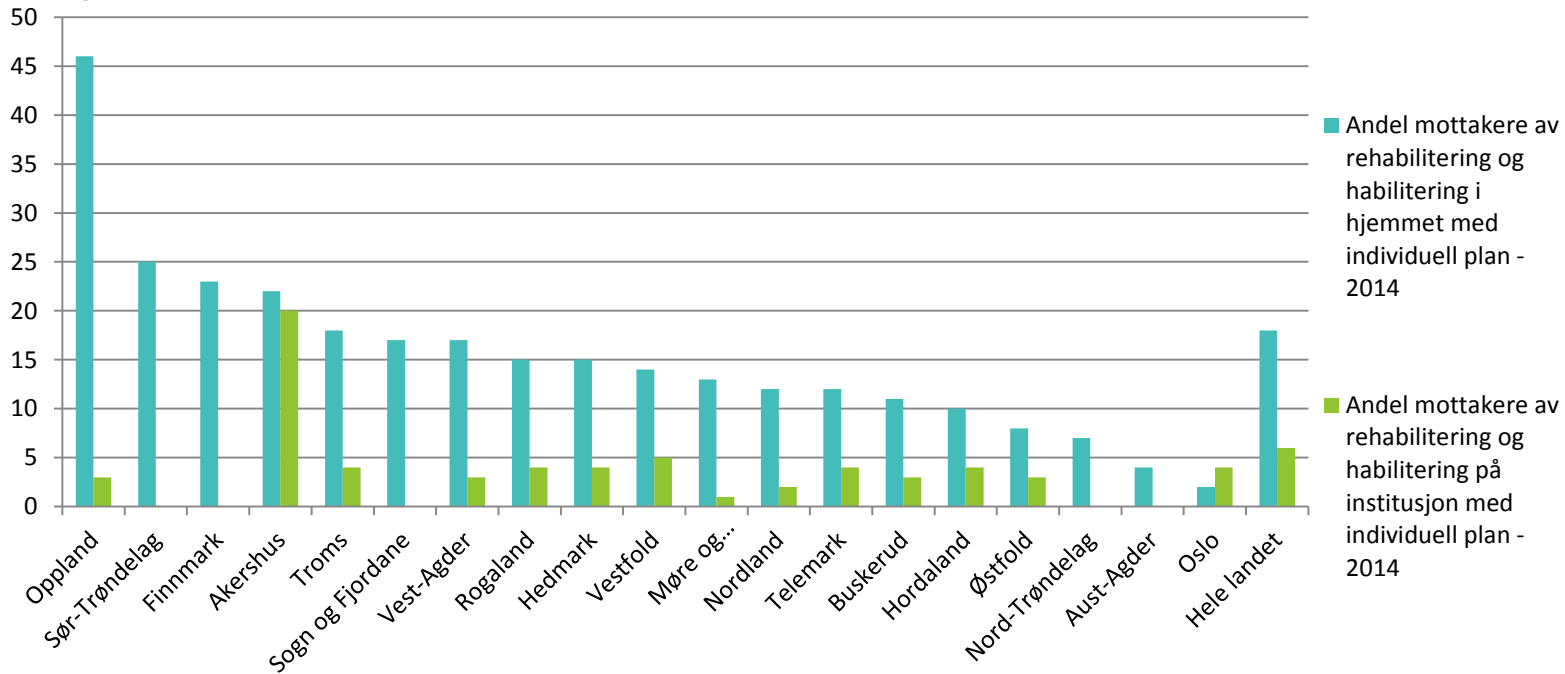
- Tydeliggjøring av koordinerende enhets ansvar for oppnevning, opplæring og veiledning.
- Styrke kompetansen – opplæring i samarbeid med høyskoler.
- Tilstrekkelige rammer og god lederstøtte for å utøve koordinatorrollen.

Samarbeid mellom kommunene og spesialisthelsetjenesten

- Veilederen beskriver dette på flere områder
 - Samarbeidsavtaler
 - Styrking av ambulant virksomhet og veiledning
 - Koordinerende enhet – synlig og forankret
 - Nettverk og kompetanseutvikling
 - Økt bruk av individuell plan og koordinator!!
 - ...

Ny kvalitetsindikator for IP i kommunene

Ny bestemmelse om kontaktleger i sykehus

ikke trådt i kraft enda

(Prop 125L (2014-2015) Endringer i spesialisthelsetjenesteloven)

- Kontaktleger – leger eller psykolog
 1. Være tilgjengelig for pasienten
 2. Gi informasjon til pasienten
 3. Ha en rolle i behandlingsteamet
 - En rettighet for «pasienter som har alvorlig sykdom, skade eller lidelse, og som har behov for behandling eller oppfølging av spesialisthelsetjeneste av en viss varighet».
 - Fast medisinsk og tilsynlig kontakt
 - Helseforetaket har ansvar for oppnevning
 - Skal samarbeide med koordinator etter sptjl §2-5a

Avklaring av ansvar og oppgaver mellom helseforetak og kommuner

Kap 10

Avklaring av ansvar

- Pasienter og brukere med kroniske sykdommer og tilstander innen de store diagnosegruppene bør som hovedregel få tilbudet i kommunene.
- Spesialisthelsetjenesten bør spisse sine tilbud til pasienter med behov for tilbud av særlig kompleks art.
- Spesialisthelsetjenestens veiledningsplikt – bidra til å styrke kompetanse i kommunene slik at de kan ivareta sitt ansvar.

Innholdsoversikt – 13 kapitler

1. Målgrupper og virkeområde for veilederen
2. Formål og overordnede prinsipper
3. God kvalitet og faglig forsvarlighet
4. Medvirkning, informasjon og kommunikasjon
5. Taushetsplikt og samtykke
6. Læring og mestring
7. Hvordan fange opp mulige behov

8. Habilitering og rehabilitering i kommunene

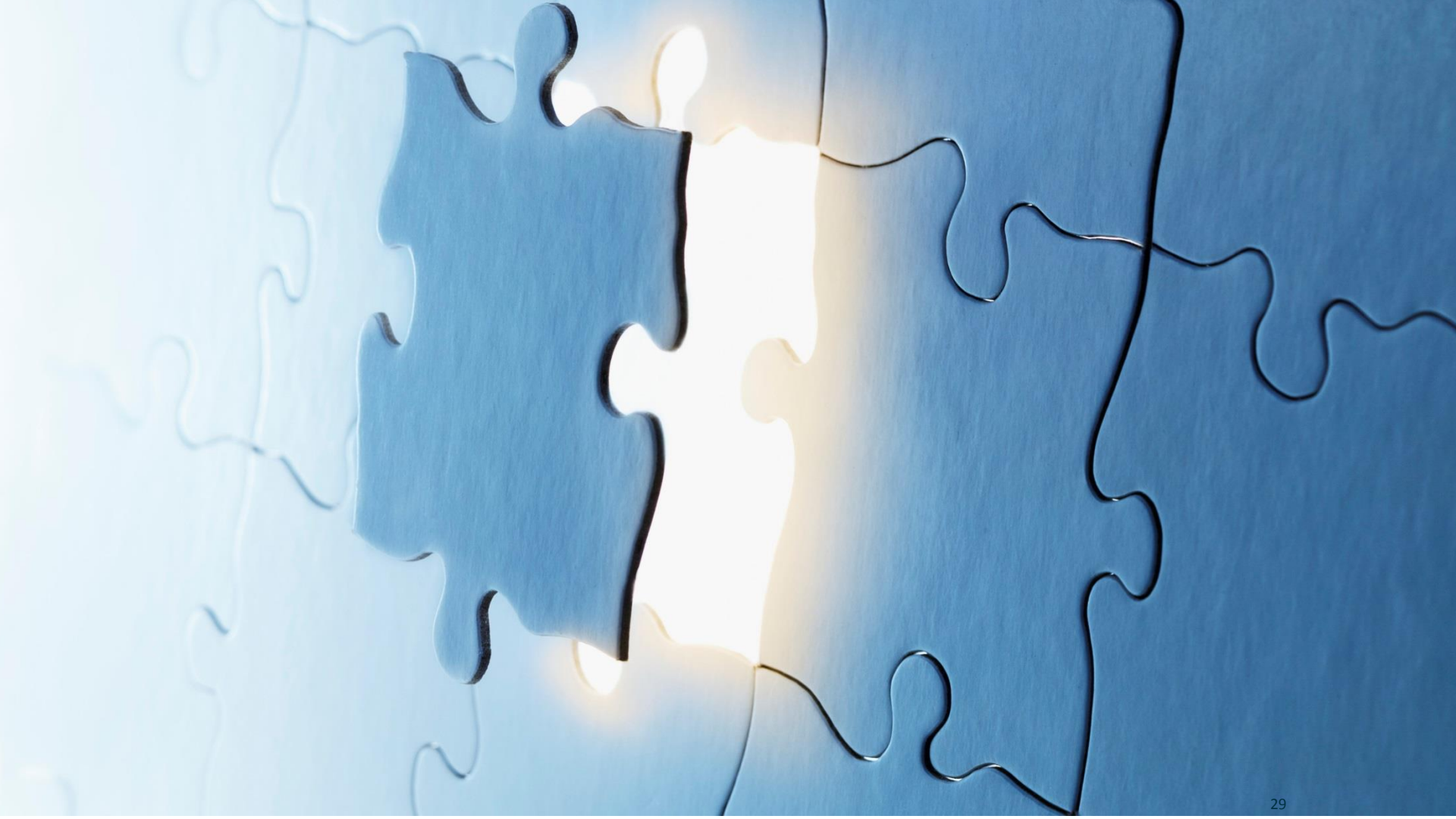
9. Habilitering og rehabilitering i
spesialisthelsetjenesten

10. Avklaring av ansvar og oppgaver

11. Habilitering og rehabilitering i lovpålagte
samarbeidsavtaler

12. Koordinerende enhet for habilitering og
rehabilitering

13. Individuell plan og koordinator

<https://helsedirektoratet.no/retningslinjer/rehabilitering-habilitering-individuell-plan-og-koordinator>

The screenshot shows the website interface for the Norwegian Health Directorate. At the top left is the logo and name 'Helsedirektoratet'. To its right is a dark green button labeled 'Alt innhold' with a hamburger menu icon. Further right is a search bar containing the text 'Søk i alt innhold' and a magnifying glass icon. On the far right, there are links for 'OM OSS' and 'ENGLISH'. Below the navigation bar is a purple header section with the breadcrumb 'Helsedirektoratet.no > Nasjonale faglige retningslinjer'. The main title is 'Rehabilitering, habilitering, individuell plan og koordinator' with a sub-header 'Veileder om rehabilitering, habilitering, individuell plan og koordinator'. A statistics bar shows '0' under 'Anbefalinger', '2015' under 'Sist oppdatert', and 'IS-nummer'. An information icon 'i' is labeled 'Om veilederen'. Below the header is a search bar for recommendations: 'Søk etter anbefalinger'. The 'INNHold I VEILEDEREN' section contains three items: 'Målgrupper og virkeområde for veilederen' with a document icon, 'Formål og overordnede prinsipper for habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator', and 'God kvalitet og faglig forsvarlighet innen koordinering, habilitering og rehabilitering'.